

KRONIKA NAUKOWA

Dawid Jędrzejak

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ „GOSPODARKA W PRL”

W dniach 8 i 9 grudnia 2016 w sali posiedzeń Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie odbyła się konferencja *Gospodarka w PRL.*, której celem było zaprezentowanie wyników prowadzonych badań naukowych z zakresu polskiej gospodarki w latach 1944/45–1989. Organizatorami konferencji byli: Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, uniwersytecki Ośrodek Badań nad PRL, Archiwum Państwowe w Olsztynie oraz Koło Naukowe Doktorantów-Historyków UWM.

W skład komitetu naukowego konferencji weszli: kierownik uniwersyteckiego Ośrodka Badań nad PRL dr hab. Witold Gieszczyński, prof. UWM (przewodniczący), dziekan Wydziału Humanistycznego UWM dr hab. Andrzej Szmyt, prof. UWM, dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM dr hab. Jan Gancewski, prof. UWM oraz dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie prof. dr hab. Norbert Kasperek.

Konferencja została podzielona na poszczególne sesje. W pierwszym dniu odbyły się cztery, natomiast w drugim dwa panele dyskusyjne. Pierwsza sesja, której przewodniczył prof. Norbert Kasperek, rozpoczęła się 8 grudnia 2016 r. o godz. 9.30. Pierwszy referat pt. *Zagadnienia gospodarcze w myśli polityczno-programowej komunistów „polskich” (1918–1944)* przedstawił dr Karol Sacewicz z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM. Następnie zabrał głos dr hab. Witold Gieszczyński, który omówił *Zniszczenia wojenne na ziemiach zachodnich i północnych Polski (ze szczególnym uwzględnieniem Okręgu Mazurskiego)*. Ostatnim z referentów w tej części obrad był dr Tomasz Osiński z gdańskiego Oddziału IPN, który przedstawił referat pt. *Nacjonalizacja przemysłu ziemiańskiego na Lubelszczyźnie po 1944 roku.*

Po przerwie moderatorem drugiej sesji był dr hab. Witold Gieszczyński. W jej trakcie przedstawione zostały cztery referaty. Pierwszy referat pt. *Rola i zadania gospodarki państwowej w rolnictwie Polski Ludowej* wygłosił prof. dr hab. Eugeniusz Niedzielski z Katedry Organizacji i Zarządzania Wydziału Nauk Ekonomicznych UWM. Prof. Niedzielski omówił kwestie związane z wpływem gospodarki państwowej na system gospodarczy PRL. W kolejnym wystąpieniu dr Radosław Gross z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM zaprezentował temat *Państwowe majątki ziemskie na Warmii i Mazurach (1945–1949)*. Trzeci z referatów zatytułowany *Wkład młodzieży szkolnej w realizację Planu Sześcioletniego (na przykładzie województwa olsztyńskiego)* przedstawiła dr Maria Radziszewska z Katedry Dydaktyki i Historii Wychowania UWM. Jako ostatni w tej sesji zabrał głos dr Wojciech Marciniak z Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego, przybliżając zebranym *Polsko-radzieckie pertraktacje w sprawie porozumienia o rozliczeniu kosztów obustronnych transferów ludności z dnia 21 lipca 1952 roku*.

Moderatorem trzeciego panelu w tym dniu był kierownik Zakładu Historii XX wieku Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM dr hab. Dariusz Radziwiłowicz, prof. UWM. Jako pierwszy w tej sesji zabrał głos dr Hubert Wilk z Instytutu Historii PAN w Warszawie, który mówił na temat *Miejsca i roli polskiego przemysłu motoryzacyjnego i rozwoju motoryzacji w gospodarce Polski Ludowej*. Kolejnym referentem był dr hab. Janusz Gołota z Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM, który wygłosił referat pt. *Społeczne i państwowe budownictwo szkolne w PRL (1959–1966)*, wskazując na trudności związane z realizacją programu oświatowego „Tysiąc szkół na 1000-lecie”. Z kolei prof. dr hab. Mirosław Golon z gdańskiego Oddziału IPN omówił temat *Trudna droga peerelowskiej prowincji do socjalistycznego dobrobytu. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa w małych miastach powiatowych okresu postalinowskiego na przykładzie Nidzicy w latach 1957–1975*. Dr hab. Marcin Kruszyński z lubelskiego Oddziału IPN mówił *O studenckiej pracy, która znalazła uznanie w oczach władz i dyrekcji przedsiębiorstw, czyli młodzież akademicka na praktykach robotniczych – przykład lubelskiego UMCS. Kilka refleksji i spostrzeżeń*, zwracając uwagę na chęć stworzenia przez władze Polski Ludowej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie „nowego inteligenta”.

W ostatniej tego dnia sesji, której moderatorem był dr hab. Janusz Gołota, przedstawiono trzy referaty. Pierwszy referat pt. *Gierkowska koncepcja otwarcia na Zachód a postawa Kremla*, autorstwa prof. dr hab. Andrzeja Skrzypka z Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztorą w Pułtusku, ze względu na chorobę prof. Skrzypka, odczytał mgr Dawid Jędrzejak. Z kolei prof. dr hab. Jacek Wojnicki z Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego omówił *Kwestie gospodarcze w referatach przywódców Polski Ludowej*. Jako następny zabrał głos dr Marek Białokur z Instytutu Historii

Uniwersytetu Opolskiego, który przedstawił referat pt. *Współczesna propaganda czy wyważona ocena? Obraz gospodarki PRL we współczesnej szkolnej edukacji historycznej*.

Kolejnego dnia obrad, tj. 9 grudnia 2016 r. jako pierwszy swój referat pt. *U źródeł polskiego kryzysu – koncepcje profesorów Wiktora Herera i Władysława Sadowskiego odnośnie przyczyn załamania się gospodarki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na początku lat 80.* przedstawił dr Przemysław Benken ze szczecińskiego oddziału IPN. Kolejno zabrał głos dr hab. Krzysztof Łabędź z Akademii Ignatianum w Krakowie, który wygłosił referat pt. *Koncepcje reformy gospodarczej przedstawione w ramach NSZZ „Solidarność” w latach 80-tych XX wieku*. Dr hab. Małgorzata Świder z Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego skupiła się na temacie *Republika Federalna Niemiec wobec kryzysu gospodarczego w Polsce w latach 1980–1981*. Referentka przedstawiła główne uwarunkowania polityki RFN wobec Polski na początku lat 80 XX w. Wykazała również związek pomiędzy pomocą dla Polaków i zbliżającymi się wyborami, a także wpływ ówczesnego kanclerza Helmuta Schmidta na politykę wobec PRL. Sesję zakończył dr Bogumił Wykowski z Biesala referatem *Udział autochtonów w działalności rolniczych spółdzielni produkcyjnych i PGR-ów jako przejaw (re) polonizacji. Przyczynek do życia gospodarczego na Warmii i Mazurach*.

Moderatorem ostatniej sesji, podczas której przedstawiono cztery referaty, był dr hab. Witold Gieszczyński. Pierwszy wygłosiła dr Małgorzata Frysztak z Katedry Prawa Finansowego i Ekonomii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pt. *Bankowość w PRL. Zarys problematyki*. Autorka skupiła się głównie na przedstawieniu założeń oraz prawnych podstawach funkcjonowania bankowości w okresie PRL. Następnie dr Karol Nawrocki z gdańskiego Oddziału IPN omówił temat *Gospodarcza „żelazna kurtyna”, jako fundament działań przestępczych (na przykładzie działalności gangstera Nikodema Skotarczaka ps. Nikoś)*. Referent ujawnił szereg danych, dotyczących istniejącej wówczas przestępczości zorganizowanej. Ponadto krótko scharakteryzował postać Nikodema Skotarczaka ps. Nikoś. Z kolei dr Daniel Wincenty reprezentujący również gdański Oddział IPN przedstawił referat pt. *Świat cinkciarzy w PRL (w świetle dokumentów Szluby Bezpieczeństwa)*. Autor scharakteryzował środowisko osób nielegalnie handlujących obcymi walutami, w tym także ich częste kontakty i współpracę z milicją i SB. Ostatni referat pt. *Przestępstwa popełniane na szkodę skarbu państwa – analiza wielkich afer gospodarczych w okresie PRL* przedstawiła mgr Natalia Ciszewska z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prelegentka dokonała analizy największych afer gospodarczych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wskazując przy tym zarówno na osoby biorące udział w przestępstwach popełnianych na szkodę skarbu państwa, jak i wyroki sądowe, które zapadły w sprawach owych afer.

Trzeba nadmienić, że każda z sesji kończyła się ożywioną dyskusją. Często dyskusje te toczono dalej w kularach obrad. Zdaniem uczestników konferencji istnieje potrzeba kontynuowania w przyszłości podobnych spotkań nawiązujących do tematyki funkcjonowania gospodarki w PRL. Warto też dodać, że w przyszłym roku organizatorzy konferencji zapowiedzieli wydanie materiałów posesyjnych drukiem.

Mieczysław Olander

Towarzystwo Ochrony Dziedzictwa Kurpiowszczyzny

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ:
„DZIEJE POGRANICZA. WIELOWIEKOWE RELACJE
KURPIOWSKO-MAZURSKO-WARMIŃSKIE”
OLSZTYN, 9 LISTOPADA 2016 ROKU

Konferencja została zorganizowana staraniem Towarzystwa Ochrony Dziedzictwa Kurpiowszczyzny im. Adama Chętnika (TODK), zaś głównym organizatorem był Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych (IHSM) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Należy podkreślić ważną, merytoryczną pomoc, jakiej organizatorom udzielali na każdym etapie realizacji projektu: prof. dr hab. Janusz Małek oraz dr hab. Zbigniew Kudrzycki.

W relacjach kurpiowsko-mazursko-warmińskich jest wiele kwestii, które są dobrze opracowane, jednak niektóre z nich wymagają dalszych badań. Stąd badania dotyczące relacji kurpiowsko-mazursko-warmińskich mogą mieć ważne znaczenie nie tylko dla Kurpiów, Mazurów i Warmiaków, lecz także dla innych grup etnicznych żyjących na pograniczu kultur, państw, systemów gospodarczych i politycznych.

Znana jest sympatia patrona TODK, Kurpia Adama Chętnika do Mazurów i Warmiaków, której wyraz dawał w swoich wystąpieniach i pismach, podkreślając wspólnotę losów Kurpiów i Mazurów, przynależność Warmiaków i Mazurów do narodu polskiego. Po I wojnie światowej brał udział w organizacji plebiscytu działając na rzecz przyłączenia Warmii i Mazur do państwa polskiego. Chętnik przyjaźnił się z działaczami mazurskimi, m.in. z Karolem Małkiem. W czasie II wojny światowej był członkiem zespołu powołanego przez rząd RP na uchodźstwie, który pracował nad koncepcją włączenia Mazur i Warmii do Polski.

Powszechnie uznawany jest fakt bliskości etnicznej Kurpiów, Mazurów, Warmiaków, bliskiej lub prawie identycznej historii ich osadnictwa, bliskości lub prawie identyczności dialektów języka polskiego, jakimi się posługi-